

CÜMLE VURGUSU:

Önem verilmek istenen ögenin daha baskın bir biçimde söylenmesine vurgu denir.

1.Kurallı bir cümlede yükleme en yakın olan öge vurguludur.

1. Ali, bu yıl üniversite sınavında herkesi geçti.
2. Bu yıl üniversite sınavında herkesi Ali geçti.
3. Ali üniversite sınavında herkesi bu yıl geçti.
4. Ali bu yıl herkesi üniversite sınavında geçti.

2.Cümlede soru eki ile kurulan cümlelerde (mı/mi) vurgu soru ekinden önce gelen sözcüktedir.

Ahmet **dün mü** buraya geldi? (Zarf tamlayıcısı vurgulanmıştır.)
Onu sen akşam aradın mı?

3.Bazı cümlelerde vurgu “de” bağlacı ile sağlanır. Bu bağlaç kendinden önceki ögenin vurgulanmasını sağlar.

Bu masalı **annem de** dün bize okudu. Dün Annem, **bize de** bu şiiri okudu.

4.Soru sözcükleriyle kurulan soru cümlelerinde vurgu soru anlamı sağlayan sözcük üzerindedir.

Kim onu sinemada görmüş? (Özne vurgulanmıştır.)
Bu kitapları **nereden** aldın?
Nasıl söyledin o kötü sözleri?

5.İsim cümlelerinde vurgu yüklem üzerindedir.

Kafa karışıklığı, bilginin ilk adımıdır.
Pazardan aldığın kazak Kenan'ın üzerindeydi.

6.Yüklem, cümlelerin başında ise vurgu yüklemdedir.

Esiyor, tane tane yine beyaz bir rüzgâr.
Gitti arkadaşlarıyla sinemaya.

7.Öznenin vurgulanması gerektiğinde, öznenin sonra virgül konarak da özne vurgulanabilir.

Suat, romanın başından sonuna kadar en güçlü karakterdi.

ÖGELERİ BULDURMAYA YÖNELİK SORULAR:

➡“Mı” soru ekinin kullanıldığı cümlelerde;” mı “hangi ögeden sonra ise yani ” mı “ekinden önce hangi öge varsa soru o ögeyi buldurmaya yöneliktir.

- Aslı dün sinemaya mı gitti?
- Okula mı gidiyor?

➡“Mı” soru ekinden sonra ek fiil veya kişi eki gelirse “mı” soru eki yüklemi buldurmaya yöneliktir.

- Bu sözler miydi bizi ayıran?
- Akşamki yemeğe sen de gelecek misin?

➡Soru sözcüklerinin yerine yanıt getirilir, yanıt hangi öge ise soru o ögeyi buldurmaya yöneliktir.

- Kim bize bu kadar eşya aldı?
- O bu sözleriyle bize neyi anlatıyor?
- Dükkana girdiğinde ne yapıyordunuz?

➡ Sorunun ögeleri buldurmaya yönelik olduğu cümlelerde soru sıfatından sonraki sözcük hangi öge ise soru o ögeyi buldurmaya yönelik olur.

- ❖ Hangi çalgın bana zincir vuracakmış?
- ❖ Hangi hediyeyi ona aldın?

➡ “değil” edatı tek başına yüklem olmaz; kendisinden önceki sözle birlikte yüklemi oluşturur.

- ❖ Benim aradığım bu kitap değil.

ARA SÖZ / ARA CÜMLE

Cümlede açıklanması gereken veya bir ara hatırlanıp araya sıkıştırılan iki virgül (, ,) ya da iki kısa çizgi (- -) arasında kullanılan, cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında bozulmaya yol açmayan sözcük veya da sözcük gruplarına ara söz denir.

Ara söz, kendinden önceki ögeyi açıklama göreviyle karşımıza çıkar.

• Mehmet Akif Ersoy’a , İstiklal Marşı’nın değerli şairine , saygı duyuyordu.

Yer tamlayıcısı yer tamlayıcısının açıklayıcısı yüklem

- Kalabalıktan biri, yaşlı bir adam, elini kaldırdı. (özne açıklanmış ara söz de özne görevinde)
- Necip Fazıl, edebiyatımızın mistik şairi, Eyüp’te anıldı. (öznenin açıklayıcısı)
- Sahilleri, âşıkların sığınağı olan yerleri, çok özledim. (nesnenin açıklayıcısı)
- Bu hediyeyi, anneme, ilk öğretmenime, aldım. (dolaylı tümlecin açıklayıcısı)
- Öğrencilerden biri , şarışın olan, el kaldırdı.

Ara söz, herhangi bir ögenin açıklayıcısı olmayan; sadece araya girmiş anımsatma cümlesi şeklinde karşımıza çıkar.

- Odaya girdiğimde, **neden olduğunu bilmiyorum**, içim garip bir hüznle doldu.” (Ara cümle, cümle dışı unsur olarak kullanılmış.)
- Bugün yemekte pırasa, **ben hiç sevmem**, varmış. (Ara cümle, cümle dışı unsur olarak kullanılmış.)
- Onların sürekli devam eden kavgaları, **bizden uzak olsunlar**, çocukları çok etkiliyordu. (Ara cümle, cümle dışı unsur olarak kullanılmış.)
- Eve gelir gelmez, **zaten pek de uğramaz ya**, odasına kapandı. (Ara cümle, cümle dışı unsur olarak kullanılmış.)
- Geçen yıl pandemi döneminde evde **-sen de hatırlayacaksın-** ne kadar da sıkılmıştık. (Ara cümle ,cümle dışı unsur olarak kullanılmış.)
- Bütün dünya gelse **-buna inan-** bu sevgi bitmez. (Ara cümle ,cümle dışı unsur olarak kullanılmış.)

GÜLÜZAR YILMAZ
Türkçe Öğretmeni